

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

за четвърти клас

Валентина Рагева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ИЗОБРАЗИТЕЛНО
ИЗКУСТВО
за четвърти клас

 БИТ И ТЕХНИКА

Варна, 2019

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ
ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
за четвърти клас

Автор гл. ас. д-р Валентина Тодорова Радева
Художник – автор на
графичния дизайн Еми Божидарова Мирославова
Художник – автор на корицата Зелиха Левентова Ерунова
Художник – автор на илюстрациите Катерина Иванова Милушева
Коректор Зоряна Стоянова

Българска. Първо издание. 2019 г.
Формат 60x90/8
Печ. коли 4
Издателство „Бит и техника“ ООД,
Варна 9009, ул. „Кап. Райчо Николов“ 101

ISBN 978 - 619 - 7523 - 16 - 4
ISBN 978 - 619 - 7523 - 17 - 1

© Валентина Тодорова Радева, 2019
© Еми Божидарова Мирославова – графичен дизайн, 2019
© Зелиха Левентова Ерунова – корица, 2019
© Катерина Иванова Милушева – илюстрации, 2019
© Издателство „Бит и техника“ ООД, всички права запазени, 2019

На корицата са използвани изображения от снимковата банка на „Бит и техника“ ООД.

ВЪВЕДЕНИЕ

Уважаеми учители,

Последното стъпало от стълбицата на началния етап на основната образователна степен е от изключително важно значение за равния старт на учениците в прогимназиалния етап на обучението им. Водени не само от тази обективна и значима нормативна рамка, но също и от някои субективни фактори, като естествения и непрекъснат стремеж на децата към развитие, непрестанното търсене от тях на нови и любопитни факти, желанието им да експериментират и да проучват сами бази от данни, авторите на учебния комплект по „Изобразително изкуство“ за 4. клас реагират на всички отправени предизвикателства и потребности на съвременния ученик. Връзката с усвоеното от децата от предходните години знание, с овладените от тях умения и компетентности не е прекъсната, а напротив, присъства някъде осезаемо, на други места – деликатно по страниците на учебника наред с новостите в учебното съдържание. Отново в подкрепа на ученика и за създаване на комфортни условия за разгръщане на творческата му дейност съдейства образът на любопитното сурикатче, някъде – само с лека закачка, другаде – отново ангажирано с мисията да не се пропускат важни моменти.

Внимателният поглед върху предложената от авторския колектив концептуална рамка разкрива последователното и непрекъснато разрастване на спиралата от знания, зародила се още в далечния първи клас. Една от досегашните основни стратегически линии в методологията при структуриране на образователното съдържание е запазена и надградена. Изучаваните дотук характеристики и свойства на изобразителните материали, техниките и изобразителните технологии поетапно се вграждат в необходимото диференциране на традиционни и нетрадиционни изобразителни материали и техники с фокус върху тяхната експресивност. Повече от всякога се утвърждава необходимостта от подкрепящата роля на водещата концептуална линия, вложена във взаимовръзката „знам как – показвам как“ (Know-How/Show-How). Особено полезни в това отношение са и допълнителните методически ресурси в електронния вариант на учебника, имащи за цел не само да внесат по-голяма яснота и нагледност при представяне на образователното съдържание, но и да активизират познавателните нагласи у децата в контекста на информалното учене.

Запазени са стилизираните и същевременно достъпни за учениците визуални знаци за бързо и лесно ориентирване в учебника. С лесно разпознаваеми цветови маркери са изведени както акцентите в темите, свързани с основни положения при усвояване обема и съдържанието на новите понятия, така и текстовете към всяка изобразителна задача за прилагане на практика на придобитите знания и умения.

Приложенията в края на учебника към някои от уроците имат за цел да обезпечат и облекчат, но в никакъв случай да ограничат творческия процес на учениците. При необходимост от използването им те се копират предварително от учителя. За облекчаване дейността на педагога и отчитане на по-обективни индивидуални резултати на входното и изходното диагностично равнище в края на учебника са приложени и листи за самостоятелна работа на ученика при решаване на визуалните диагностични тестове.

В настоящата *Книга за учителя* са изяснени основни положения в концептуалната рамка на учебно-дидактическият комплекс по предмета „Изобразително изкуство“ за 4. клас. Представена е обща характеристика на учебния предмет, който е част от общообразователната подготовка на средното общообразователно училище съгласно Наредба № 5 от 30.11.2015 г. (чл. 3, ал.1).

В първата част на *Книгата за учителя* е обоснована концепцията на дидактическият комплект за общообразователна подготовка по предмета „Изобразително изкуство“ за 4. клас, а именно – учебник с включени в него приложения за копиране, електронен вариант на учебника с включени в него допълнителни и разнообразни ресурси, албум с подкрепящи учебния процес дидактични материали, както и настоящата *Книга за учителя*.

Втората част на *Книгата за учителя* съдържа методически разработки по всички теми, които са представени в идентичен алгоритмичен порядък: тема; цели; очаквани резултати от обучението – знания, умения и отношения; компетентности като очаквани резултати от обучението; понятия, в състава на които влизат както новите (подчертани са с права линия), така и относимите към темата; ключови компетентности; възможни междупредметни връзки; възможности за индивидуална творческа проява; методически насоки; допълнителни методически ресурси.

В третата част на книгата място намира отразеното в табличен вид примерно годишно разпределение на учебното съдържание в съответствие с рамката на учебната програма за предмета „Изобразително изкуство“ за 4. клас. За удобство в работата на учителите разпределението по теми е разположено в средата на книжното тяло, а освен това е обособено като самостоятелен документ в допълнителните електронни ресурси.

ПЪРВА ЧАСТ

КОНЦЕПЦИЯ НА ДИДАКТИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКТ ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА ПО ПРЕДМЕТА „ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО“ ЗА 4. КЛАС

1. Нормативна обезпеченост на обучението по предмета „Изобразително изкуство“

Обучението по „Изобразително изкуство“ в 4. клас е съобразено с редица нормативни актове в съответната йерархична зависимост, а именно:

- Закон за предучилищното и училищно образование от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г. Основен предмет на Закона е уреждането на обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование;

- Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план (ДВ, бр.94/ 4.12. 2015 г.). Тази наредба определя държавния образователен стандарт за учебния план, който определя характеристики, съдържание и структура на учебния план. Учебният предмет „Изобразително изкуство“ за 4. клас е включен в рамков учебен план за общо образование за основаната образователна степен (начален етап) и се изучава по 1,5 учебни часа седмично, или е с 51 часа годишен хорариум (Приложение № 1 към чл. 12, ал. 2, т. 1 от Наредба № 4);

- Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка (ДВ, бр.95/ 8.12.2015 г.). Наредбата определя държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка. Съгласно разпоредбите ѝ общообразователната подготовка се осъществява чрез изучаването на общообразователни предмети, сред които е учебният предмет „Изобразително изкуство“. Наредбата определя структурата на държавния образователен стандарт за предмета „Изобразително изкуство“ (Приложение № 18 към чл. 6, ал. 1, т. 18 от Наредба № 5);

- Учебна програма по предмета „Изобразително изкуство“ за 4. клас, конкретизираща държавния образователен стандарт по предмета. Утвърдена е със Заповед № РД09-5778 от 22.11.2017 г. на министъра на образованието и науката. Представена е в Приложение № 13 към т. 13 на Учебна програма за четвърти клас.

Учебната програма по „Изобразително изкуство“ за 4. клас, с която изцяло е съобразено съдържанието на учебника, е структурирана по всички задължителни реквизити за учебна програма, регламентирани от чл. 8 от Наредба № 5 за общообразователната подготовка. Отчетен е фактът, че постигането на основната ключова компетентност – културна компетентност и изразяване чрез творчество, се свързва с възможностите за изграждане на естетически критерии при възприемане на обекти и явления от действителността и творби на изобразителното изкуство, както и чрез формиране на интерес към националното и световното културно-историческо наследство. Обърнато е специално внимание на изграждането на художествената и естетическата култура на учениците чрез стимулиране на творческите им способности и развиване на творческия им потенциал с помощта на: емоциите и чувствата, въображението, паметта, мисленето, възприемането и интерпретирането на обекти от действителността чрез изобразителна дейност и общуване с художествени произведения.

Акцент в обучението за четвърти клас се поставя върху:

- знанията, уменията и отношенията, свързани с културно-историческото наследство и паметниците на културата;

- многообразието, предназначението и посланията, скрити в образите на митологични същества и в символите;

- познаването и интерпретирането на основни теми и сюжети в изкуството;

- ориентирането чрез визуални знаци и символи в различни житейски ситуации;

- експериментирането с традиционни и нетрадиционни материали и техники на рисуване, моделиране, конструиране;

- осмисляне значението на изразните възможности на различните материали и техники за подсилване експресивното въздействие на творбата.

Очакваните резултати от обучението в края на класа са обособени в пет области на компетентност със съответните към всяка знания, умения и отношения, а именно: *Обект и среда, Обект и образ, Зрител и творба, Визуална комуникация, Материали и техники.*

Учебното съдържание е разпределено в девет глобални теми с прилежащите им компетентности като очаквани резултати от обучението. Наименованията на темите са следните: *Образи от миналото и от съвременния свят, Светът на митовете и легендите, Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки, Образи и цветове – локален цвят, Темати и сюжети в изкуството, Художествени музеи и галерии, Символи и знаци, Традиционни и нетрадиционни материали и техники, Експресивност на изобразителните материали и техники.*

2. Методическа концепция за изграждане на учебно-дидактическия комплект по „Изобразително изкуство“ за 4. клас.

Предложеният учебно-дидактическия комплект се състои от учебник – хартиен и електронен вариант, и *Книга за учителя*.

1. Същността на методическата концепция, заложена в учебния комплект, е следната:

- Учебното съдържание е подбрано и структурирано по темите от учебната програма, като приоритетно вниманието е съсредоточено върху новостите в тях. Именно пълноценното усвояване на новите понятия е причина те да са водещи при определяне тематичната последователност на уроците наред със съобразяването със сезонния принцип и празничния календар на хората.

- Някои от глобалните теми в структурата на учебното съдържание (например: *Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки, Символи и знаци* и др.) са ангажирани с усвояване на широкообхватни нови понятия. Поради тази причина различни аспекти на някои нови понятия (например: *теми и сюжети в изкуството, символ* и др.) са самостоятелно обособени в отделни урочни единици. Именно този принцип на разделност предоставя възможност пълноценно да се усвои обемът и съдържанието на понятието. Този подход в никакъв случай не възпрепятства формирането на цялостния миروглед на ученика, тъй като в последващи уроци новите знания от глобалната тема се наслагват и се разглеждат в съпоставителен план с изученото от нея до момента.

- Включването на допълнителни задачи за упражнение, голяма част от тях с възможност за интерактивна реализация, правят достъпно, разбираемо и устойчиво образователното съдържание, което в четвърти клас е изпъстрено с още по-сложна и богата терминология и понятия, които учениците следва да усвоят на емпирико-описателно равнище.

- Чрез планираното многообразие от изобразителни творчески дейности се създават предпоставки за пълноценно надграждане на културната компетентност и уменията за изразяване чрез творчество у учениците при спазване на индивидуалните им предпочитания за самостоятелна интерпретация на задачите.

2. Организация и тематично разпределение на учебното съдържание по „Изобразително изкуство“ за 4. клас

Всяка методична единица в учебното съдържание от 1. до 18. тема включително (първи учебен срок) е композирана в едно основно заглавие, тъй като е предвидена за реализация в рамките на един учебен час. Независимо от това тези теми са представени на разтвор в учебника. Темите от 19. до 34. включително са предвидени за реализация в рамките на два учебни часа през втория учебен срок. Те отново са разположени върху двете страници на разтвор в учебника, като при тях към основното заглавие има и уточняващо, идейно обвързано подзаглавие. Налице е цветово обозначаване на уроците за нови знания, за затвърдяване на новите знания и за обобщение, както и за диагностика, съответно – на зелен, син и оранжев цвят. Постигнат е баланс в съотношението на уроците за нови знания и за упражнения – съответно четиринадесет към единадесет, като по-голяма част от уроците за нови знания логично са предвидени за изучаване в началото на учебната година. Сравнително по-малък е броят на комбиниранияте уроци – седем на брой, като те са поместени основно в края на образователното съдържание на учебника за 4. клас. Последователността на темите е следната:

ПЪРВИ УЧЕБЕН СРОК – 1 учебен час седмично

1. Пред прага на 4. клас (*входяща диагностика*)
2. За моя клас
3. Далекоглед
4. Сред узрелите жита
5. Есенен пейзаж
6. През клоните на дърветата
7. С почерка на Пикасо
8. Компютърна рисунка
9. Изчезващият път
10. Под дебелия снежна покривка
11. Снежинки
12. Зимна нощ
13. Коледна картичка
14. Вечните теми в изкуството
15. Заря в нощното небе
16. Образите като символ

17. Цветовете като символ
18. Фантазни образи

ВТОРИ УЧЕБЕН СРОК – 2 часа седмично

19. Цветовете и форми. *Шарен град*
20. Съкровищата на България. *Царска трапеза*
21. Национални символи. *Природата рисува*
22. Ценностите на България. *Величествени паметници*
23. Макети на сгради. *Старопрестолен град – проект*
24. Малка пластика. *Танц*
25. Близо и далеч. *Поглед през прозрачна повърхност*
26. Декоративни образи. *Плетеница от форми и цветове*
27. Сюжети в изкуството. *Великденска трапеза*
28. Музеи и галерии. *Изкуството на народите*
29. Илюстрация и текст. *Обложка на...*
30. Запазен знак. *Личен печат*
31. Митологични образи. *Горски жилища*
32. Народни празници. *Еньовден*
33. Портрет. *Снимки в рамки*
34. До нови срещи, приятели! *Скъп спомен (изходяща диагностика)*

3. Проекция на обобщените теми в учебното съдържание

Учебното съдържание обхваща предвидените в програмата девет обобщени теми и свързаните с тях компетентности като очаквани резултати от обучението. Във всяка тема от съдържанието на учебника се проектира минимум една от обобщените теми, заложи в учебната програма за четвърти клас. От таблицата по-долу е видно, че в някои методични единици намират отражение няколко от обобщените теми. В синтезиран вид е представена проекцията на всяка от обобщените теми в съдържанието на уроците, отбелязани чрез номерата на темите им.

Теми (от уч. програма за 4. кл.)	Теми (от учебника за 4. кл. по номера)
Образи от миналото и от съвременния свят	16, 20, 22, 23, 28
Светът на митовете и легендите	18, 31
Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки	3, 4, 6, 7, 9, 11, 15, 20, 22, 25, 26, 27, 31
Образи и цветове – локален цвят	6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 25, 26, 32, 33
Теми и сюжети в изкуството	14, 19, 27, 29, 32
Художествени музеи и галерии	28
Символи и знаци	2, 9, 16, 17, 21, 22, 30
Традиционни и нетрадиционни материали и техники	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 20, 23, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Експресивност на изобразителните материали и техники	5, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 23, 24, 32, 33

Съобразено е препоръчителното разпределение на задължителни учебни часове, като от общо петдесет и един часа двадесет и три методични единици са предвидени за нови знания, двадесет и пет – за затвърдяване на новите знания и за обобщение, както и общо три методични единици за диагностика – една на входящо и две на изходящо равнище.

Атрактивният и достъпен начин при представяне на новите знания и изпълненото с множество съпътстващи задачи учебно съдържание гарантират още по-високи равнища на успеваемост при изпълнение на изобразителните задачи. В основата на всяка методична единица продължава да е водещ принципът за балансирано формулиране на изобразителните задачи, следвайки правилата за обогатяване изобразителната грамотност на учениците при зачитане на свободата за индивидуална художествено-творческа интерпретация.

ВТОРА ЧАСТ

КОНКРЕТНИ МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ ПО ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ

ТЕМА 1. ВХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА ПРЕД ПРАГА НА 4. КЛАС

Глобална тема: Урокът за входяща диагностика предполага чрез него да се обхванат елементи от очакваните компетентности по голяма част от глобалните теми от предходния, трети клас.

Цели:

- Запознаване накратко със съдържанието на учебника за четвърти клас, приложенията и допълнителните материали;
- Припомняне значението на символите и знаците за ориентиране в учебника;
- Диагностика на входящо равнище за отчитане на усвоените от предходната учебна година знания и умения чрез решаване на визуални тестове и изпълнение на самостоятелна изобразителна задача.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на вътрешната и външната архитектурна среда.

Обект и образ: Разграничава топли и студени цветове в различни изображения. Коментира особености на различни видове декоративни образи.

Зрител и творба: Познава творби от народното творчество и народните занаяти.

Материали и техники: Анализира възможностите на изобразителни технологии.

Понятия: топли и студени цветове, жанрове в изобразителното изкуство, народно творчество, народни занаяти, приложни изкуства, декоративен образ, изобразителни техники и технологии.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;
- *Инициативност и предприемчивост* – познаване и практическо използване на различни операции и технологии в изобразителна дейност;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – сравняване на елементи от българското народно творчество: народни инструменти, български народни носии, обредни предмети.

Възможности за индивидуална творческа проява: Обект на творческа интерпретация при изобразителната задача са любими за всеки ученик преживявания от отминалото лято. Рисунката се изпълнява с изобразителни материали по предпочитание на ученика, което отново е предпоставка за самостоятелно творческо решение.

Методически насоки: Диагностиката на постигнатите резултати в хода на учебния процес се провежда според установените критерии за проявената от ученика изобразителна грамотност и художествената изразителност на творчеството му със съответните показатели към тях.

Входящата диагностика в четвърти клас има за цел да отчете достигнатото познавателно равнище на учениците, техните изобразителни умения, усвоени в предходната учебна година. Познаването и своевременното отчитане на критериите и показателите, обхващащи входното ниво на учениците, са от изключителна важност за ползотворната образователно-възпитателна работа в часовете по изобразително изкуство. При провеждане на изходящата диагностика (тема 34) получените резултати от диагностиката на входящо равнище са основа за обективно сравнение и отчитане ефективността на обучението по този учебен предмет. При използваните визуални тестове (където е приложимо) отново се прилага четиристепенна скала за диференциране на постиженията, а именно: „висок резултат“, „добър резултат“, „задоволителен резултат“ и „незадоволителен резултат“ (по класификацията на О. Занков). Тази скала е подходяща да се използва и при отчитане на резултатите от практическите изобразителни задачи. В случаите, при които се предполага еднозначен отговор или алтернативните варианти са силно ограничени, диагностиката на резултатите се отчита чрез три степени – „изчерпателен“, „задоволителен“ и „незадоволителен“ отговор. В сремежа ни за подпомагане дейността на учителя и за по-обективното отчитане на резултатите към всеки от тестовете са изготвени примерни приложения, представляващи диагностичен инструментариум в табличен вид.

Първият въпрос от входящата диагностика отчита познаването от страна на учениците на някои от основ-

ните характеристики на цветовете, а именно – делението им на *топли* и *студени*. В първата част на въпроса се очаква учениците да определят фрагмента вляво от творба № 1 в категорията *топли цветове*, а фрагмента вдясно да отнесат в групата *студени цветове*. От предоставените варианти за избор във втората част на въпроса като верен отговор се отчита пейзажът под номер 3. Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 1.1.

Вторият диагностичен въпрос отчита знанията на учениците за някои жанрове в изобразителното изкуство, изучавани в трети клас. С него се отчитат знанията и за едно от ключовите понятия, свързано с особеностите на архитектурата (архитектурна среда), представено чрез жанровото многообразие на пейзажа. Използваните репродукции обслужват едновременно и двата въпроса. Класификацията на произведенията като типове жанрове е следната: 1 – натюрморт; 2 – екстериор; 3 – природен пейзаж; 4 – фигурална композиция; 5 – архитектурен пейзаж с изобразена среда; 6 – интериор. Примерната оценъчна скала е представена в Приложение 1.2.

Третият визуален тест при входящата диагностика е насочен към установяване знанията на учениците за близките понятия *народни занаяти*, *народни носии* и *обредни предмети* и успешното им разграничаване едно от друго. При решаването на този тест учениците следва да съобразят, че в изобразените фигури на играещите хоро се открива характерният за този народен танц атрибут, а именно – народната носия. Формулировката на въпроса предполага тук да се приложи тристепенна оценъчна скала, предложена в Приложение 1.3.

Четвъртата задача за диагностика на входа на 4. клас има за цел да установи познаването от учениците на продуктите от българските народни занаяти и разграничаването им от други изделия на приложното изкуство. При селекцията в групата на творбите от българските народни занаяти следва да попаднат примери 1, 2, 4, 5, 7, 8 и 9. На следващо място от учениците се изисква и да класифицират изделията според материала, от който са направени, и да ги разпределят в групите керамика, текстил и дърворезба. Към всяка една от посочените групи принадлежат съответно примери 2 и 10 (керамика), примери 1 и 7 (текстил) и примери 2 и 8 (дърворезба). Независимо че пример 5 (тока) принадлежи към творбите от народните занаяти, не следва да бъде съотнесен към нито една от групите на жанровите им разновидности заради принадлежността на изделието към торевтиката (художествената обработка на метали). С оглед двойствения характер на диагностичния въпрос са предложени две отделни скали за оценяване – в Приложения 1.4.1. и 1.4.2.

Последният входящ визуален тест цели да проучи до каква степен от учениците са усвоени специфични понятия, свързани с декоративно-приложното изкуство, като симетрия и стилизация. Диагностичната задача съдържа един реалистично пресъздаден образ – на дърво, който не следва да попадне в нито една от посочените категории. Изображения 2 и 3 са типични примери за стилизирани образи, като само единият от тях – образът на пеперуда, се характеризира и със симетрична визия. Скалата за диагностика е представена в Приложение 1.5.

Самостоятелната изобразителна задача дава възможност на всеки ученик да представи в изобразителна дейност своите знания и умения за творческо пресъздаване на личните си впечатления и емоции от най-вълнуващия ден от лятната ваканция.

На учителя е предоставена възможност по различни начини да отчете напредъка на всяко от децата. Алтернативите са да използва индивидуалните листове за самостоятелна работа „Пред прага на 4. клас“ (от Приложение № 3 на учебника) или да прибегне до използването на ресурсите от електронния учебник, в който са визуализирани всички задачи от диагностиката както на входящо, така и на изходящо равнище. В края на урока и при изпълнение на всички визуални тестове и изобразителни задачи учителят има достатъчен набор от ресурси за максимално обективно диагностициране на входното ниво на постиженията и способностите на учениците за отчитане по двата основни критерия – изобразителната грамотност на децата и художествената изразителност, вложена в творчеството им.

Допълнителни електронни ресурси: Интерактивни игри за свързване и отбелязване

Приложение 1.1

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Определя неправилно характеристиката на цветовете във всичките четири репродукции.	Определя правилно характеристиката на цветовете само на фрагментите от репродукция 1.	Определя правилно цветовете на фрагментите от репродукция 1 и определя примери 2 и 3 за верни.	Определя правилно цветовете на фрагментите от репродукция 1 и определя само пример 2 за верен.

Приложение 1.2

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не посочва нито един верен отговор.	Посочва само един верен отговор.	Посочва два верни отговора.	Посочва правилните примери, отговарящи на трите жанра.

Приложение 1.3

незадоволителен отговор	задоволителен отговор	изчерпателен отговор
Не посочва верния отговор (№ 2).	Посочва верния отговор и някой от грешните.	Отбелязва за верен само отговор № 2.

Приложение 1.4.1

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Открива и отбелязва 1 – 2 примера за продукти от народни занаяти.	Отбелязва 3 – 4 примера за продукти от народни занаяти, включително и някои от грешните отговори.	Отбелязва 4 – 5 от верните примери, без да посочва грешен отговор.	Отбелязва 6 – 7 от верните примери, без да посочва грешен отговор.

Приложение 1.4.2

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Определя правилно 1 – 2 от примерите за продукти от народни занаяти.	Определя правилно 3 – 4 от примерите, но допуска и грешни отговори.	Определя правилно 3 – 5 от примерите, без да допуска грешни отговори.	Определя правилно възможните 6 примера, без да допуска грешки.

Приложение 1.5

незадоволителен отговор	задоволителен отговор	изчерпателен отговор
Не определя правилно нито един от примерите.	Определя правилно два от примерите.	Определя правилно всичките три примера.

ТЕМА 2: ЗА МОЯ КЛАС

Глобална тема: Символи и знаци. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Задълбочаване знанията на учениците за различните видове знаци за визуална информация и комуникация;
- Осмисляне предназначението на знаците и емблемите и характерните за тях белези;
- Познаване и прилагане на традиционни материали и техники в изобразителна дейност.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на различни обекти.

Визуална комуникация: Познава символи и знаци за визуална информация. Създава изображения, като използва различни символи и знаци за визуална информация и комуникация.

Понятия: емблема, изображение, знак, текст, материали, форма, учебни предмети, професии, букви, цифри.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; разказване по картина;
- *Умения за общуване на чужди езици* – рисуване по думи и изрази и на текстове на чужд език;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на*

технологиите – използване на геометрични фигури за създаване на визуални знаци и символи.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, чужди езици, „Математика“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Възможности за индивидуална творческа проява: Ученикът самостоятелно решава с каква форма ще е емблемата, колко на брой и какви елементи ще включи, дали да включва букви или цифри.

Методически насоки:

Започнете урока с дискусия, имаща за цел да установи различията и приликите в илюстрациите. Обсъдете вида на предметите и обектите, тяхната големина, материалите, от които са направени.

Допълнителни електронни ресурси: мащабиране на изображения, интерактивна игра.

ТЕМА 3: ДАЛЕКОГЛЕД

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Запознаване с визуалните промени на обекти от различни гледни точки;
- Разбиране естетическото въздействие на изобразителните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки.

Зрител и творба: Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство.

Понятия: гледна точка, художник, картина, пейзаж, земна, въздушна и водна повърхност, местоположение, пространство, светли и тъмни цветове, бинокъл, форма, апликация, изкъсване, рязане.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) и представяне (художествени конструкции).

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и природата“.

Методически насоки:

Припомнете към кой вид и жанр принадлежат двете картини. Продължете с по-детайлен анализ на изобразеното в тях.

ТЕМА 4: СРЕД УЗРЕЛИТЕ ЖИТА

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Развиване на уменията за пресъздаване на най-важните визуални особености при изобразяване на обекти от различни обичайни гледни точки;
- Използване възможностите на изобразителните материали и техники за подсилване естетическото въздействие на творбата.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Експериментира с възможностите на изобразителните материали.

Понятия: природа, сезони, топли и студени цветове, гледна точка, настроение, селски пейзаж, гравирание върху маслени пастели.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – разказване по картина;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – изобразяване на съотношения;

Изобразително изкуство 4. клас

- *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;
- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Беседата в началото на урока има за цел учениците да си припомнят цветовете от спектъра, както и делението има на две големи групи – *топли* и *студени*.

ТЕМА 5: ЕСЕНЕН ПЕЙЗАЖ

Глобална тема: Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Припомняне на знанията за свойствата на цветовете и въздействието на топлите и студените цветове върху възприятията ни;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Отразяване на разнообразието в природата чрез експериментиране с изразните възможности на мозайката.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Материали и техники: Определя традиционни и нетрадиционни материали и техники.

Понятия: мозайка, живопис, форма, цвят, материали от природата, жанрове в изкуството, реалистичен образ, декоративен образ, интериор, екстериор, елементи от пластмаса (капачки), сезонни изменения във времето.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества;
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Събеседването в началото на урока следва да се съсредоточи върху един от основните видове в изобразителното изкуство – живописата, както и върху характерните за нея изразни средства.

ТЕМА 6: ПРЕЗ КЛОНИТЕ НА ДЪРВЕТАТА

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Усвояване обема на понятието „гледна точка“ чрез интерпретиране на най-важните визуални особености на природни обекти, наблюдавани от различни гледни точки (отдолу, отстрани; обичайни и необичайни гледни точки);
- Наблюдаване визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Изобразяване на обекти с характерни за сезона цветове;
- Използване на традиционни и нетрадиционни материали и техники в изобразителната дейност.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важните визуални особености при изобразяване на обекти от различни

гледни точки. Изобразява обекти от необичайна гледна точка – погледнати отдолу.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: гледна точка (обичайна, необичайна), снимка, картина, фотограф, художник, местоположение на тялото, поглед, растителни видове, цвят, сезони, смесена техника (стъргане, издухване).

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – разказване по картина;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено); ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;
- *Умения за учене* – развиване на мотивация и увереност за творческа изява и личностна реализация;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Математика“, „Човекът и природата“, „Музика“.

Методически насоки:

Дискусията по репродукциите в учебника следва да насочи вниманието на учениците върху видимите изменения на едни и същи растителни видове, погледнати от различни места.

ТЕМА 7: С ПОЧЕРКА НА ПИКАСО

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Наблюдаване визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Експериментиране с различни материали при създаване на колаж.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: колаж, художник, реалистичен образ, нереален образ, допълнителни материали, апликиране, фотография, гледна точка, портрет, маска, отпадъчни материали.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; изработване на маски, свързани с културните традиции на различните етноси;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) и представяне (художествени конструкции);
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуалната изобразителна дейност на учениците в училището;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии.

Възможни междупредметни връзки: с „Компютърно моделиране“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Дискусията в началото на урока цели да насочи вниманието на децата върху съдържанието на двете картини и предназначението на използваните допълнителни материали, вградени в тях.

ТЕМА 8: КОМПЮТЪРНА РИСУНКА

Глобална тема: Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Разбиране на понятието „мозайка“ и осмисляне на разновидностите ѝ;
- Разбиране на естетическото въздействие на изобразителните материали и техники;
- Обясняване на изразните възможности на различните материали и техники;
- Експериментиране с различни материали при създаване на мозайка.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти.

Зрител и творба: Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: мозайка, природа, чисти цветове, рисуване с цветни точки, мозайка, шевица, компютърни игри, компютърен образ, надписи на чужди езици, букви и цифри, литературен герой, анимационен герой, образ.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – илюстриране на изучавани литературни произведения;
- *Умения за общуване на чужди езици* – рисуване по думи и изрази и на текстове на чужд език;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – използване на геометрични фигури за създаване на визуални знаци и символи; изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;
- *Дигитална компетентност* – използване на компютър при създаване на различни видове изображения (образи, знаци).

Възможни междупредметни връзки: с чужди езици, „Математика“, „Компютърно моделиране“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата чрез по-обстойно запознаване на учениците с особеностите на поантилизма и с изразните средства, които са използвали представителите на това течение в историята на изобразителното изкуство.

ТЕМА 9: ИЗЧЕЗВАЩИЯТ ПЪТ

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Символи и знаци

Цели:

- Наблюдаване на визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Създаване на изображения, като се използват познати знаци за визуална информация и комуникация.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки. Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти;

Визуална комуникация: Създава изображения, като използва различни знаци за визуална информация и комуникация.

Понятия: природа, път, съоръжения – мостове, тунели и др., гледна точка, далечина, промяна в линиите, компютърни игри, пейзаж.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено); изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;
- *Дигитална компетентност* – използване на компютър при създаване на различни видове изображения (образи, знаци); разглеждане на виртуални галерии;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Компютърно моделиране“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Физическо възпитание и спорт“.

Методически насоки:

Започнете с беседа за видовете превозни средства, които познават учениците. Продължете дискусията с

анализ на промените в обстановката, които всеки един от нас е наблюдавал, когато е пътувал с някакво сухопътно превозно средство.

ТЕМА 10. ПОД ДЕБЕЛАТА СНЕЖНА ПОКРИВКА

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Различаване на локални цветове на различни обекти и тяхното изобразяване в тематични композиции;
- Познаване и прилагане на традиционни изобразителни материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Асоциира обекти с общ локален цвят.

Материали и техники: Определя традиционни материали и техники за изобразяване.

Понятия: локален цвят, животни, растения, местообитания, окраска; основни, съставни и неутрални цветове; преобладаващ цвят, сезонни промени, стъпки при рисуване на животно.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;

• *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;

• *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и природата“, „Музика“.

Методически насоки:

В началото на урока започнете с беседа за видовете животни. Фокусирайте вниманието на децата върху такива животни, които не променят окраската си при промяна в условията на средата, както и върху такива, които изменят външният си вид в зависимост от сезонните изменения.

ТЕМА 11. СНЕЖИНКИ

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Наблюдаване на визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Познаване на традиционни и нетрадиционни материали и техники;
- Обясняване на изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: зимни празници, видове коледна украса, материали, симетрия, плоски и обемни украшения, снежинка, гирлянда, форма, многократно прегъване, смесена техника (аналог на „батик“), прозрачност.

Ключови компетентности:

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) и представяне (художествени конструкции); използване на геометрични фигури за създаване на визуални знаци и символи;

• *Умения за учене* – участие в екипна работа;

• *Инициативност и предприемчивост* – представяне на резултати от творчески дейности в обществена среда;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – експериментирание и прилагане на природни материали в нетрадиционни техники; разумно използване на материали от природата и прилагане на екологични технологии в изобразителната дейност.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Введете в темата с дискусия за приготвянията, които предхождат празнуването на коледните и новогодишните празници. Насочете вниманието на учениците върху видовете украси, които се използват, като подкрепят отговорите си с примерите от учебника.

ТЕМА 12. ЗИМНА НОЩ

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти;
- Разбиране естетическото въздействие на изобразителните материали и техники;
- Обясняване изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Определя локални цветове на различни обекти.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: топли и студени цветове, светли и тъмни цветове, пейзаж, настроение, нюансиране чрез наслагване на прозрачна хартия, природата през зимата, снимка, рисунка, многослойна апликация, усукване, изкъсване.

Ключови компетентности:

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено);

- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуалната изобразителна дейност на учениците (апликации) в училището, в общността; съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и природата“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Припомнете в началото на урока кои са цветовете от спектъра. Коментирайте свойствата на цветовете, както и възможните техни нюанси (светли – тъмни) и оттенъците им (топли – студени).

ТЕМА 13. КОЛЕДНА КАРТИЧКА

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Изобразяване на обекти с различни локални цветове;
- Усвояване на нова, нетрадиционна техника („квилинг“) на релефно апликиране за получаване на различни изображения;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Асоциира обекти с общ локален цвят.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: нетрадиционна техника (квилинг), празници, поздравителни картички, форма, големина, украса, материали, плоска, релефна и обемна апликация, симетрия, коледни мотиви, квилинг техника, елементи, извиране, прищипване.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – използване на геометрични фигури за създаване на образи;
- *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;
- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуална или колективна изобразителна дейност на учениците (апликации) в училището, в общността.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата с разговор за предназначението на поздравителните картички и за поводите, по които получаваме или подаряваме картички. Разширете дискусията, като анализирате тяхната форма, големина, начина им на отваряне.

ТЕМА 14. ВЕЧНИТЕ ТЕМИ В ИЗКУСТВОТО

Глобална тема: Теми и сюжети в изкуството. Образи и цветове – локален цвят. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Коментиране на основни теми в изкуството (исторически личности и събития, майчинство, празници);
- Интерпретиране устно и в изобразителна дейност теми на творби на изобразителното изкуство;
- Обясняване на изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Зрител и творба: Описва теми в творби на изкуството. Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: теми в изкуството, картини, наименование на творба, живопис, интериор, екстериор, мозайка, стъклопис, светлинен източник, образ, стилизация.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда; участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; използване на геометрични фигури за създаване на визуални знаци и символи;

• *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (богове, гробници);

• *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Математика“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Припомнете кои са жанровете в изобразителното изкуство. Обсъдете към кой вид и жанр изкуство принадлежат примерите в страницата на учебника.

ТЕМА 15. ЗАРЯ В НОЩНОТО НЕБЕ

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

• Описване на най-важните визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки (отгоре, отдолу, отстрани; обичайни и необичайни гледни точки);

• Изобразяване на обекти от необичайни гледни точки;

• Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти;

- Познаване на традиционни изобразителни материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Изобразява обекти от различни (необичайни) гледни точки.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: архитектурна среда, нощен пейзаж, светлинни източници, заря, празници, обичайна и необичайна гледна точка, изобразителни техники, смесена техника „батик“.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“.

Методически насоки:

Започнете с анализ на видовете цветове, използвани за пресъздаване на нощната обстановка в двете картини, както и на тяхната характеристика.

ТЕМА 16. ОБРАЗИТЕ КАТО СИМВОЛ

Глобална тема: Символи и знаци. Образи от миналото и от съвременния свят. Образи и цветове – локален цвят

Цели:

- Интерпретиране чрез изобразителна дейност особеностите на различни символи и знаци;
- Сравняване визуални особености на обекти от миналото и настоящето (архитектурни елементи, материали, украса);
- Изобразяване на обекти с различни локални цветове.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Визуална комуникация: Познава символи и знаци за визуална информация.

Обект и среда: Описва визуални особености на обекти от културно-историческото наследство.

Обект и образ: Асоциира обекти с общ локален цвят.

Понятия: символ (на образа), образ, слънце, религия, богове, поверия, български традиции, народни занаяти, материали, стилизация, азбука, сувенири, релефно моделиране, наслагване, отнемане, гравирание.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда; сценични изяви и рисунки за изразяване на културното многообразие и на толерантност към другите;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; използване на геометрични фигури за създаване на визуални знаци и символи;

• *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (богове, гробници, съкровища), рисунки на събития от историческото ни минало.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Започнете с подробен анализ на изобразеното в двете картини. Коментирайте пресъздадената среда, като постепенно насочите вниманието на децата към общото в двете творби – образа на слънцето.

ТЕМА 17. ЦВЕТОВЕТЕ КАТО СИМВОЛ

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Символи и знаци

Цели:

- Различаване локалните цветове на различни обекти;
- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти;

- Разпознаване на митологични символи;
- Създаване на изображения, като се използват различни митологични символи.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти.

Визуална комуникация: Създава изображения, като използва различни символи и знаци за визуална информация и комуникация.

Понятия: символ (на цвета), цветен спектър, растения, животни, локални цветове, светли и тъмни цветове, приказни герои, характерно настроение, човешка фигура, илюстрация.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – сценични изяви и рисунки за изразяване на културното многообразие и на толерантност към другите; илюстриране на изучавани литературни произведения;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и природата“, „Музика“.

Методически насоки:

Започнете с беседа за биоразнообразието в природата. Акцентирайте върху мнообразието от цветове и шарки на едни и същи растителни и животински видове.

ТЕМА 18. ФАНТАЗНИ ОБРАЗИ

Глобална тема: Светът на митовите и легендите. Образи и цветове – локален цвят

Цели:

- Разпознаване на различни митологични образи;
- Интерпретиране чрез изобразителна дейност на различни митологични образи;
- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на културно-исторически обекти.

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Понятия: митологичен образ, реални и фантастични образи, паметник, архитектура, предания, приказни герои, части на животни, съчетания от различни предмети, животни и хора, наименование, име.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; илюстриране на изучавани литературни произведения, общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти, свързани с културно-историческото наследство;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено);
- *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (гробници, храмове и сгради);
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“.

Методически насоки:

Припомнете в началото на урока кои образи наричаме реални и кои – фантазни. Обсъдете характерното за тях, което ги определя като такива. Коментирайте начините за получаване на фантастични образи.

ТЕМА 19. ЦВЕТОВЕ И ФОРМИ. Шарен град

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Теми и сюжети в изкуството. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Изобразяване на обекти с различни локални цветове;

- Интерпретиране устно и в изобразителна дейност съдържанието на творби на изобразителното изкуство;
- Обясняване изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки.

Зрител и творба: Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство. Описва теми и сюжети в творби на изкуството.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: жанрове в изобразителното изкуство, стилизация, фигури, форми, архитектура, чертожни инструменти, топли и студени цветове, комбинации от цветове.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) и представяне (художествени конструкции); изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;

• *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;

• *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Припомнете кои са жанровете в изобразителното изкуство. Обсъдете значението на темите в изобразителното изкуство и насочеността им към определен жанр в изкуството.

ТЕМА 20. СЪКРОВИЩАТА НА БЪЛГАРИЯ. Царска трапеза

Глобална тема: Образи от миналото и от съвременния свят. Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Традиционни и нетрадиционни материали и техники.

Цели:

- Разпознаване на културни обекти от миналото и настоящето (сгради, площади);
- Отразяване в творби на свои впечатления от паметници на културата;
- Наблюдаване визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Използване на традиционни и нетрадиционни материали и техники в изобразителната дейност;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на обекти от културно-историческото наследство. Изследва основни връзки между исторически събития и културно-исторически обекти.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: паметник на културата, минало на България, традиции, народно творчество и занаяти, паметници, архитектурни комплекси, съкровища, материали, съдове, обемно моделиране, украса, налепяне, гравирание.

Ключови компетентности:

• *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства; сценични изяви и рисунки за изразяване на културното многообразие и на толерантност към другите;

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества;

• *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;

• *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (съкровища); изобразяване чрез творби на събития от българската история;

• *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – разумно из-

ползване на материали от природата и прилагане на екологични технологии в изобразителната дейност.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата с дискусия за местата, които съхраняват бита на старите българи и културната историята на страната ни. Обсъдете кои от тях са били посещавани от учениците и какво е характерно за емоциите, усещанията, които предизвикват у нас.

ТЕМА 21. НАЦИОНАЛНИ СИМВОЛИ. *Природата рисува*

Глобална тема: Символи и знаци. Образи и цветове – локален цвят

Цели:

- Разпознаване на емблеми, гербове и знаци за визуална информация и комуникация;
- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Асоциира обекти с общ локален цвят.

Визуална комуникация: Познава символи и знаци за визуална информация.

Понятия: символ (национален), пейзаж, природа на България, държава, столица, символи, знаме, герб, химн, образ, цвят, материали, паметници, българска роза, планини, равнини.

Ключови компетентности:

• *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;

• *Умения за учене* – развиване на мотивация и увереност за творческа изява и личностна реализация;

• *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (храмове и сгради); изобразяване на държавни символи;

• *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Музика“.

Методически насоки:

Припомнете какво представлява символът в изобразителното изкуство и какво е характерно за начина му на изобразяване (стилизиран образ). Проведете дискусия за спецификата на националните ни символи – вид, форма, материалност.

ТЕМА 22. ЦЕННОСТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ. *Величествени паметници*

Глобална тема: Образи от миналото и от съвременния свят. Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Символи и знаци

Цели:

• Разпознаване на културни обекти от миналото и настоящето (мостове, храмове, кули);

• Отразяване в рисунки на свои впечатления от паметници на културата;

• Разбиране приноса на културно-историческото наследство в развитието на региона;

• Описване на най-важните визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки (отгоре, отдолу, отстрани);

• Интерпретиране чрез изобразителна дейност особеностите на различни символи и знаци.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на обекти от културно-историческото наследство.

Обект и образ: Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Визуална комуникация: Познава символи и знаци за визуална информация.

Понятия: културно-историческо наследство, национални природни и архитектурни забележителности, народно творчество, храмове, кули, мостове, паметници, гледна точка, забележителности в родния край, архитектурен пейзаж.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – ориентирани в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;
- *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;
- *Социални и граждански компетентности* – изобразяване чрез рисунки на събития от българската история; изобразяване на държавни символи;
- *Инициативност и предприемчивост* – представяне на резултати от творчески дейности в обществена среда;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Музика“.

Методически насоки:

Започнете дискусията в началото на урока с обсъждане на забележителностите в родния край на учениците, които са от национално значение. Подканете децата да опишат обстановката, в която се намират тези обекти.

ТЕМА 23. МАКЕТИ НА СГРАДИ. *Старопрестолен град – проект*

Глобална тема: Образи от миналото и от съвременния свят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Сравняване визуалните особености на обекти от миналото и настоящето (архитектурни елементи, материали, конструкция);
- Разбиране естетическото въздействие на изобразителните материали и техники;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Експериментирание с различни материали при създаване на макет.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Описва визуални особености на обекти от културно-историческото наследство. Изследва основни връзки между исторически събития и културно-исторически обекти

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: макет, архитектурна среда, сгради, площади, улици, умален проект (скица), екип от специалисти, професии, интериор, екстериор, материали, здравина, функционалност, съвременни постройки, сгради от миналото, културно-исторически обекти, проучване.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда; общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти, свързани с културно-историческото наследство;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено) и представяне (художествени конструкции);
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика; участие в екипна работа;
- *Социални и граждански компетентности* – изобразяване на обекти и среда от миналото (гробници, храмове и сгради);
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство, активно участие в проектни дейности; представяне на резултати от творчески дейности в обществена среда;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии; разумно използване на материали от природата и прилагане на екологични технологии в изобразителната дейност.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата с опреснителна беседа за архитектурата и нейните разновидности в зависимост от времеве, национални, регионални и други фактори. Припомнете значението на архитектурната среда и видовете съоръжения и инфраструктура, които изпълват съдържанието на понятието.

ТЕМА 24. МАЛКА ПЛАСТИКА. *Танц*

Глобална тема: Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Използване на традиционни и нетрадиционни материали и техники в изобразителната дейност;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Обясняване изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти.

Зрител и творба: Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии. Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: традиционни и нетрадиционни материали и техники, видове изобразително изкуство, скулптура, художник скулптор, материали, обемна скулптура, големина и форма, обстановка, човешка фигура, движение, спорт, танц, балет, навиване, отпадъчни материали.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено); ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници; съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии; експериментиране и прилагане на природни материали в нетрадиционни техники.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“, „Физическо възпитание и спорт“.

Методически насоки:

Припомнете какви са видовете изобразителни изкуства и какво е характерно за всяко. Фокусирайте вниманието върху скулптурата и дейността на автора на тези произведения. Обърнете специално внимание на видовете пластични материали, които използват скулпторите в своите творби.

ТЕМА 25. БЛИЗО И ДАЛЕЧ. *Поглед през прозрачна повърхност*

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Образи и цветове – локален цвят

Цели:

- Описване на най-важните визуални особености при изобразяване на обекти от различни гледни точки (отгоре, отдолу, отстрани; обичайни и необичайни гледни точки);
- Изобразяване на обекти от различни гледни точки;
- Преценява ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Понятия: обстановка, прозрачни материи – въздух, вода, стъкло; гледна точка, близо – далеч; части на човешкото тяло, местоположение, поза, движение; професии – фотограф, спортист, гимнастичка; архитектура, интериор, природна среда, ляво – дясно, шаблон, очертаване.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – ориентирани в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки; изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;

- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“, „Физическо възпитание и спорт“.

Методически насоки:

В началото на урока припомнете какво представлява гледната точка. Обърнете внимание на спецификата на трите вида среди (басейн, интериорно пространство, природна среда) и анализирайте общото в тях – прозрачността на въздушното и водното пространство.

ТЕМА 26. ДЕКОРАТИВНИ ОБРАЗИ. *Плетеница от форми и цветове*

Глобална тема: Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки. Образи и цветове – локален цвят

Цели:

- Наблюдаване на визуалната промяна на обекти;
- Изобразяване на обекти с различни локални цветове.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Изобразява обекти от различни гледни точки.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: декоративен образ, стилизация, ритъм, симетрия, фигури, форми, животни, растения, интериор, украса на предмети, материали (текстил, дърво, хартия), мозайка, линии, мрежа от образи.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти от архитектурна среда;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено);

- *Дигитална компетентност* – използване на компютър при създаване на различни видове изображения (образи, знаци);

- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика;

- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия;

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници; съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Започнете с дискусия за начина, по който изглеждат декоративните образи. Припомнете някои от характеристиките за този начин на изобразяване правила – използване на ритъм, симетрия, стилизирани образи.

ТЕМА 27. СЮЖЕТИ В ИЗКУСТВОТО. *Великденска трапеза*

Глобална тема: Теми и сюжети в изкуството. Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки

Цели:

- Интерпретиране устно и в изобразителна дейност съдържанието на творби на изобразителното изкуство;
- Коментирани на основни теми и сюжети в изкуството (майчинство, празници);
- Наблюдаване визуалната промяна на обекти от различни гледни точки.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Зрител и творба: Описва теми и сюжети в творби на изкуството. Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Понятия: сюжети в изкуството, картина, наименование, теми в изкуството, фигурална композиция, чо-

вешка фигура, действие, поза, празници, семейство, символи, интериор, гледна точка, промяна в посоката и дължината на линиите.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – представяне на визуални характеристики на геометрични форми и линии, съотношения и количества; ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуалната изобразителна дейност на учениците (рисушки) в училището, в общността; съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Физическо възпитание и спорт“.

Методически насоки:

В началото на урока припомнете кои жанрове в изобразителното изкуство класифицираме в големи групи, наречени *теми*. Направете кратък обзор на т. нар. *вечни теми* в изобразителното изкуство.

ТЕМА 28. МУЗЕИ И ГАЛЕРИИ. *Изкуството на народите*

Глобална тема: Художествени музеи и галерии. Образи от миналото и от съвременния свят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Разбиране ролята на музея за съхраняване на художествени произведения;
- Изразяване чрез изобразителна дейност на свои впечатления от художествени музеи и галерии;
- Разпознаване на културни обекти от миналото и настоящето (сгради, площади);
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и среда: Открива визуални особености на културно-исторически обекти. Изразява оценката си за значението на известни културно-исторически обекти чрез изобразителна дейност.

Материали и техники: Определя традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: художествени музеи и галерии, обществени сгради, интериор, екстериор, картини, скулптури, изложба, вид и жанр в изкуството, традиционни и нетрадиционни изобразителни материали, световно художествено наследство, фигура, поза, движение.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – сценични изяви и рисушки за изразяване на културното многообразие и на толерантност към другите; изработване на костюми, свързани с културните традиции на различните етноси;

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;

- *Дигитална компетентност* – разглеждане на виртуални галерии;

- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство;

- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – посещения на музеи, галерии и сбирки за възприемане произведения на изобразителното изкуство от наши и чуждестранни художници;

- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии; експериментиране и прилагане на природни материали в нетрадиционни техники.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата с беседа за посетени от учениците музеи или галерии. Насочете вниманието върху външния и вътрешния облик на тези обществени сгради. Акцентирайте върху архитектурната среда около музеите и галериите.

ТЕМА 29. ИЛЮСТРАЦИЯ И ТЕКСТ. Обложка на...

Глобална тема: Теми и сюжети в изкуството. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Интерпретиране устно и в изобразителна дейност съдържанието на творби на изобразителното изкуство;
- Разбиране естетическото въздействие на изобразителните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Зрител и творба: Разкрива най-общо съдържанието на произведения на изобразителното изкуство.

Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: илюстрация, художник илюстратор, разказ в случки (комикс), изображение, текст, букви, заглавие, книга, корица, обложка, диск, символ, епизод, проучване, работа в екип.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – илюстриране на изучавани литературни произведения;
- *Дигитална компетентност* – използване на компютър при създаване на различни видове изображения (образи, знаци);
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика; участие в екипна работа;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – съпоставяне на изразни средства в музиката и в изобразителното изкуство.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, чужди езици, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Введете в урока с беседа за същността и предназначението на илюстрациите. Припомнете местата в книжното тяло, на което можем да открием такива изображения.

ТЕМА 30. ЗАПАЗЕН ЗНАК. Личен печат

Глобална тема: Символи и знаци. Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Разпознаване на гербове и знаци за визуална информация и комуникация;
- Създаване на изображения, като се използват различни митологични символи и знаци за визуална информация и комуникация;
- Разбиране естетическото въздействие на изобразителните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Визуална комуникация: *Познава* символи и знаци за визуална информация. Създава изображения, като използва различни символи и знаци за визуална информация и комуникация.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Понятия: визуален знак, символ, герб, семейство, печат, книжно тяло, графика, професия, художник график, текст в изображение, миниатюрна творба, надпис, автор.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – обогатяване на речниковия запас с художествени понятия от изкуството; разказване по картина;
- *Умения за общуване на чужди езици* – рисуване по думи и изрази и от текстове на чужд език;
- *Инициативност и предприемчивост* – развиване на инициативност, креативност и новаторство.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Започнете урока със съпоставителен анализ между понятията знак и символ. Продължете дискусията с обичайните места, на които можем да ги срещнем. Разширете разговора с предназначението, разновидностите и символиката на гербовете.

ТЕМА 31. МИТОЛОГИЧНИ ОБРАЗИ. Горски жилища

Глобална тема: Светът на митовете и легендите. Образи и форми – изобразяване от различни гледни точки.

Традиционни и нетрадиционни материали и техники

Цели:

- Разпознаване на различни митологични образи;
- Интерпретиране чрез изобразителна дейност на различни митологични образи;
- Наблюдаване визуалната промяна на обекти от различни гледни точки;
- Използване на традиционни и нетрадиционни материали и техники в изобразителната дейност.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Разбира най-важни визуални особености при изобразяване на обекти.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: художествени произведения, митологичен образ, местообитания, архитектурни комплекси, природен парк, екстериор, архитектурна среда, обемно моделиране, традиционни и нетрадиционни материали и техники.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – илюстриране на изучавани литературни произведения, общуване и участия в комуникативни ситуации при описания на обекти;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки;
- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии.

Възможни междупредметни връзки: с „Български език и литература“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Припомнете съдържанието на понятието *митологичен образ*. Проведете съпоставителен анализ за реалните, митологичните и фантастичните същества и разкрийте прилики и разлики между тях.

ТЕМА 32. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. Еньовден

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Теми и сюжети в изкуството. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Различаване на локалните цветове на различни обекти;
- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти;
- Интерпретиране устно съдържанието на творби на изобразителното изкуство;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Обясняване изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти.

Зрител и творба: Описва теми и сюжети в творби на изкуството. Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: нетрадиционни материали и техники, народни празници и обичаи, растителни видове (българска роза, лоза и др.), билки, хербарий, шаблон, нетрадиционни печатни техники, светли и тъмни цветове, топли и студени цветове, застъпване, наслагване, пръскане.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – участия в културни ситуации, свързани с народното творчество и културните традиции на етнически малцинства; разказване по картина;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено);
- *Умения за учене* – планиране на самостоятелната работа на ученика; развиване на мотивация и увереност за творческа изява и личностна реализация;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – експериментирание и прилагане на природни материали в нетрадиционни техники; разумно използване на материали

от природата и прилагане на екологични технологии в изобразителната дейност; изразяване на емоционално отношение към цветовете в природата.

Възможни междупредметни връзки: с „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Музика“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Въведете в темата на урока с обстоен анализ на популярни народни празници, свързани по някакъв начин с характерни за съответния сезон растения (билки). Дискутирайте ритуалите, които се извършват на тези празници, и поверията, свързани с празнуването им.

ТЕМА 33. ПОРТРЕТ. Снимки в рамки

Глобална тема: Образи и цветове – локален цвят. Традиционни и нетрадиционни материали и техники. Експресивност на изобразителните материали и техники

Цели:

- Изобразяване на обекти с различни локални цветове;
- Преценяване ролята на локалните цветове при изобразяване на обекти;
- Разбиране значението на природосъобразното използване на материали и природни ресурси;
- Обясняване изразните възможности на различните материали и техники.

Област на компетентност – знания, умения и отношения:

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Асоциира обекти с общ локален цвят.

Зрител и творба: Изразява отношение при възприемане на художествена творба.

Материали и техники: Експериментира с различни изобразителни материали и технологии.

Понятия: жанрове в изобразителното изкуство, картина, снимка, големина, форма, цвят, декорация, видове материали за украса, мозайка, природни материали, квилинг техника, оразмеряване и очертаване на шаблон, стилизация, растителни декоративни елементи, колективно пано, изложба.

Ключови компетентности:

- *Компетентности в областта на българския език* – разказване по картина;
- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – изобразяване на съотношения; извличане на математическа информация от картини;
- *Умения за учене* – участие в екипна работа; развиване на мотивация и увереност за творческа изява и личностна реализация;
- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия;
- *Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество* – организиране на изложба за представяне на резултатите от индивидуална или колективна изобразителна дейност на учениците в училището, в общността;
- *Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт* – използване на рециклирани материали в изобразителната и в конструктивната дейност за развиване на екологична култура при работа с материали и технологии; експериментиране и прилагане на природни материали в нетрадиционни техники; разумно използване на материали от природата и прилагане на екологични технологии в изобразителната дейност.

Възможни междупредметни връзки: с „Математика“, „Човекът и обществото“, „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“.

Методически насоки:

Започнете урока с дискусия за видовете и жанровете в изобразителното изкуство. Описателно анализирайте съдържанието на трите картини.

ТЕМА 34. ИЗХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА ДО НОВИ СРЕЩИ, ПРИЯТЕЛИ! *Скъп спомен*

Глобална тема:

Урокът за изходяща диагностика предполага чрез него да се обхванат компоненти от очакваните компетентности по всички теми от учебното съдържание на настоящия клас.

Цели:

- Отчитане на усвоените през текущата учебна година знания, умения и компетентности чрез решаване на

диагностични визуални тестове и изпълнение на самостоятелна изобразителна задача от учениците.

Област на компетентност – знания, умения и отношения: Спецификата на урока за изходяща диагностика предполага чрез него да се отчетат знания, умения и отношения у учениците, принадлежащи към всяка от областите на компетентност, а именно:

Обект и среда: Открива визуални особености на културно-исторически обекти.

Обект и образ: Определя локални цветове на различни обекти. Разпознава изобразени от различни гледни точки обекти.

Зрител и творба: Споделя свои впечатления от художествени музеи и галерии. Описва теми и сюжети в творби на изкуството.

Визуална комуникация: Познава символи и знаци за визуална информация.

Материали и техники: Разбира връзката между изобразителни материали и технологии.

Ключови компетентности:

- *Математическа компетентност и основни компетентности в областта на природните науки и на технологиите* – прилагане на математически методи на мислене (логическо и пространствено); ориентиране в пространството и изобразяване на обекти от различни гледни точки; извличане на математическа информация от картини;

- *Инициативност и предприемчивост* – практическо използване на материали и пособия.

Понятия: вид и жанр в изкуството, митологичен образ, локален цвят, музей, галерия, паметник на културата, гледна точка, теми и сюжети в изкуството, символ, мозайка, колаж, макет, изразни възможности на изобразителните материали и пособия.

Методически насоки:

Диагностиката на изходящо равнище има за цел да съпостави крайните резултати от усвояването на знания, компетентности и практически умения с очакваните резултати от обучението в края на класа, заложен в програмните изисквания на нормативните документи. Предложената изходяща диагностика в настоящия урок покрива изискванията за обективно оценяване постиженията на учениците чрез провеждане на визуални тестове и изпълнение на практически изобразителни задачи. Методологията на оценяването е аналогична на тази, която е използвана при диагностиката на входящото равнище. Визуалните тестове и практическите задачи са изведени от акцентите в учебната програма по изобразително изкуство за четвърти клас.

Чрез първия диагностичен тест се установява до каква степен учениците се справят с разпознаването на реалистични и митологични скулпторни образи, реализирани понякога с нетрадиционни изобразителни материали (пример 1). Класификацията на използваните репродукции, според принадлежността им към някоя от двете групи, е следната: в категорията реалистични образи попадат примери 1, 4 и 6, а примери за митологични образи са 2, 3 и 5. Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 34.1.

С помощта на следващия тест се отчита способността на учениците да разграничават локални (характерни) от нетипични за различните обекти цветове. Провокация към учениците е присъствието на добре познати животни с окраска в неутрални цветове, която е напълно реална и възможна за тези животински видове. Като верни отговори следва да се посочат изображения с номера 1, 2 и 6 (заяк, пеперуда, котка). Примерната оценъчна скала е представена в Приложение 34.2.

Третият визуален тест е предназначен да се установи до каква степен учениците познават и разграничават предназначението и визията на художествените музеи и галерии от предназначението и разновидностите на изучаваните паметници на културата в България. В категорията *художествен музей* се очаква децата да определят изображение 3 (изглед от Лувъра), а към групата *паметници на културата* следва да се насочат примери 1 (паметника на връх Шипка) и 2 (изглед от комплекса в гр. Плиска). Примерна оценъчна скала е представена в Приложение 34.3.

Същността на диагностичен тест № 4 се корени в уменията на учениците да разпознават визуалните особености на различни типове обстановки, представени от различни гледни точки. В групата на заснети отгоре обекти следва да се отнесе пример 4, на снимани отдолу обекти – примери 1 и 6, на заснети от страни кадри – примери 2, 3 и 5. Примерен диагностичен инструментариум е предложен в Приложение 34.4.1. Формулировката на диагностичния въпрос към този визуален тест и необходимото разграничение, което следва да се направи, за да се отчете пълнотата на усвоеното понятие „гледна точка“, изисква да се направи допълнителна оценъчна скала. Тя цели да се установи разбирането на учениците за категориите *обичайни* и *необичайни гледни точки* (примери 1, 4 и 6) и е представена в Приложение 34.4.2.

Чрез петия тест се отчита косвено способността на учениците да познават смисъла на понятието *сюжет* в

Изобразително изкуство 4. клас

изобразителното изкуство. Прякото предназначение на визуалния тест дава възможност да се отчете разбирането на още един важен компонент, свързан със създаването на тематично-фигурални композиции, а именно – какво означава понятието *тема в изобразителното изкуство*. Примерните наименования на теми са достатъчно добре познати на учениците и те следва да разпределят всяка от репродуцираните творби към съответната група. В групата „Майчинство“ следва да попадне композиция 3, в „Семейство“ – композиция 1, а композиции 2 и 4 са примери за творби на тема „Патриотизъм“. Примерната оценъчна скала е представена в Приложение 34.5.

Визуалният тест №6 препраща към два основни дяла в обучението на четвъртокласниците, свързани с разпознаване на основните белези на символи и обекти от историческото минало и от съвременното на държавата ни. Тестът съдържа елементи на митологични образи и религиозни символи, които учениците следва да съобразят и да разграничат от верните отговори. Очаква се при правилното решаване на диагностичната задача учениците да посочат за верни изображенията с номера 2 и 4. Примерната оценъчна скала е представена в Приложение 34.6.

Диагностичната процедура в последния тест № 7 кореспондира с важен дял в структурата на учебното съдържание за 4. клас, чрез който учениците се запознават с експресивността на изобразителните материали и техники. Именно чрез изучаваните понятия колаж, мозайка, макет децата са изградили представи за възможностите, които предлагат специфичните жанрови разновидности в изкуството за прилагане на традиционни и алтернативни материали и техники. Правилното решаване на този тест изисква примерните творби да се разпределят в следните категории: изображение 1 е рисунка за стъкло (витраж), изображение 2 е пример за мозайка, а изображение 3 – фотоколаж. Примерната оценъчна скала е представена в Приложение 34.7.

Същинската изобразителна задача за установяване на индивидуалните изобразителни умения в края на четвърти клас е предвидена като финална при провеждане на изходящата диагностика. Тази последна задача се реализира същевременно в края на цял етап на обучение и е емоционално заредена с висока сантиментална стойност. При изпълнението ѝ определящи са индивидуалните интереси и личното отношение на ученика, както и прилагането на неговия творчески потенциал и всички придобити знания и изобразителни умения от началния етап на основната образователна степен.

И при изходящата диагностика на учителя е предоставена възможност по различни начини да отчете напредъка на четвъртокласниците. Алтернативите са да използва отново индивидуалните листове за самостоятелна работа „До нови срещи, приятели!“ (от Приложение № 4 на учебника) или да прибегне до използването на ресурсите от електронния учебник, в който са визуализирани всички задачи от диагностиката на изходящо равнище. Обобщаването и отчитането на резултатите от заключителната за учебната година диагностика може да се извърши както от водещия учител, така и от независими оценители (преподаватели от училището или учители, специализирали в областта на изобразителното изкуство).

Допълнителни електронни ресурси: Интерактивни игри за свързване и отбелязване.

Приложение 34.1

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не отбелязва нито един правилен отговор.	Отбелязва само един правилен отговор.	Отбелязва два правилни отговора.	Отбелязва всичките три правилни отговора.

Приложение 34.2

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не отбелязва нито един правилен отговор.	Отбелязва само един правилен отговор.	Отбелязва два правилни отговора.	Отбелязва всичките три правилни отговора.

Приложение 34.3

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не определя правилно нито един от обектите.	Определя правилно един от обектите.	Определя правилно два от обектите.	Определя правилно всички обекти.

Приложение 34.4.1

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Определя правилно гледната точка в една или две от снимките.	Определя правилно гледната точка в три или четири от снимките.	Определя правилно гледната точка в пет от снимките.	Определя правилно гледната точка във всяка от снимките.

Приложение 34.4.2

незадоволителен отговор	задоволителен отговор	изчерпателен отговор
Не определя правилно нито един от примерите.	Определя правилно двата верни отговора, но допуска и грешка.	Определя правилно всичките три верни отговора без грешка.

Приложение 34.5

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не определя правилно нито една от композициите.	Определя правилно една или две от композициите.	Определя правилно три от композициите.	Определя правилно всички композиции.

Приложение 34.6

незадоволителен отговор	задоволителен отговор	изчерпателен отговор
Не посочва нито един правилен отговор.	Посочва един или два верни отговора, но допуска и грешка.	Посочва двата верни отговора, без да допуска грешка.

Приложение 34.7

незадоволителен резултат	задоволителен резултат	добър резултат	висок резултат
Не отбелязва нито един правилен отговор.	Определя правилно само едно от изображенията.	Определя правилно две от изображенията.	Определя правилно всички изображения.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Занков О. Методи на преподаване по изобразително изкуство в предучилищна и начална училищна възраст. С., 2005.
- Занков О. Развитие и диагностика на изобразителните способности на децата от предучилищна и начална училищна възраст. С., 2005.
- Мойнова, М. Детски послания в рисунки. В. Търново, 2018, ISBN 978-619-90391-8-2.
- Николова, Т., С. Гърневска, С. Ананиева, В. Ананиев. Технологии и предприемачество за 3. клас. Варна: Бит и техника ООД, 2018, с. 38, ISBN 978-619-7457-39-1.
- Памукова, П., В. Радева. Водещи образователни стратегии в познавателните книжки по изобразително изкуство от ПС „Златно ключе“. В: XII национална научно-практическа конференция по предучилищно образование – „Водим бъдещето за ръка“, Русе, 2019, с. 123 – 129, ISBN 978-619-7404-06-7.
- Радева, В. Алтернативни варианти на някои популярни живописни техники в обучението по изобразително изкуство. В: Научни трудове на Русенския университет – том 55, серия 6.3., Русе, ИЦ при РУ, 2016, с. 89 – 93, ISBN 1311-3321.
- Радева, В. Различен поглед върху изследване процедурите на творческа дейност при децата. В: Годишник на Шуменския университет, Т. XX D, Университетско издателство ШУ, 2016, с. 107 – 114, ISBN 1314-6769.
- Радева, В., Зл. Димитрова, Н. Петрова. Изобразително изкуство за 3. клас. Варна: Бит и техника ООД, 2018, с. 76, ISBN 978-619-7457-37-7.
- Радева, В. Книга за учителя по изобразително изкуство за 3. клас. Варна: Бит и техника ООД, 2018, с. 48, ISBN 978-619-7457-36-0.
- Стефанова, Т., М. Нинова, С. Димитрова, Ж. Марина, Г. Ананиева. Човекът и природата за 4. клас. Варна: Бит и техника ООД, 2019, с. 127, ISBN 978-619-7523-38-6.
- Стефанова, Т., Б. Тодорова, М. Нинова, С. Димитрова, Ж. Марина, Г. Ананиева. Човекът и природата за 3. клас. Варна: Бит и техника ООД, 2018, с. 68, ISBN 978-619-7457-31-5

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
ПЪРВА ЧАСТ	
КОНЦЕПЦИЯ НА ДИДАКТИЧЕСКИЯ КОМПЛЕКТ ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА ПО ПРЕДМЕТА „ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО“ ЗА 4. КЛАС	4
ВТОРА ЧАСТ	
КОНКРЕТНИ МЕТОДИЧЕСКИ НАСОКИ ПО ТЕМИТЕ ОТ УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ.....	7
ТЕМА 1. ВХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА ПРЕД ПРАГА НА 4. КЛАС	7
ТЕМА 2: ЗА МОЯ КЛАС.....	9
ТЕМА 3: ДАЛЕКОГЛЕД.....	10
ТЕМА 4: СРЕД УЗРЕЛИТЕ ЖИТА.....	10
ТЕМА 5: ЕСЕНЕН ПЕЙЗАЖ	11
ТЕМА 6: ПРЕЗ КЛОНИТЕ НА ДЪРВЕТАТА	11
ТЕМА 7: С ПОЧЕРКА НА ПИКАСО	12
ТЕМА 8: КОМПЮТЪРНА РИСУНКА	13
ТЕМА 9: ИЗЧЕЗВАЩИЯТ ПЪТ	13
ТЕМА 10. ПОД ДЕБЕЛАТА СНЕЖНА ПОКРИВКА.....	14
ТЕМА 11. СНЕЖИНКИ	14
ТЕМА 12. ЗИМНА НОЩ	15
ТЕМА 13. КОЛЕДНА КАРТИЧКА	15
ТЕМА 14. ВЕЧНИТЕ ТЕМИ В ИЗКУСТВОТО.....	16
ТЕМА 15. ЗАРЯ В НОЩНОТО НЕБЕ	16
ТЕМА 16. ОБРАЗИТЕ КАТО СИМВОЛ	17
ТЕМА 17. ЦВЕТОВЕТЕ КАТО СИМВОЛ	17
ТЕМА 18. ФАНТАЗНИ ОБРАЗИ	18
ТЕМА 19. ЦВЕТОВЕ И ФОРМИ. <i>Шарен град</i>	18
ТЕМА 20. СЪКРОВИЩАТА НА БЪЛГАРИЯ. <i>Царска трапеза</i>	19
ТЕМА 21. НАЦИОНАЛНИ СИМВОЛИ. <i>Природата рисува</i>	20
ТЕМА 22. ЦЕННОСТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ. <i>Величествени паметници</i>	20
ТЕМА 23. МАКЕТИ НА СГРАДИ. <i>Старопрестолен град – проект</i>	21
ТЕМА 24. МАЛКА ПЛАСТИКА. <i>Танц</i>	22
ТЕМА 25. БЛИЗО И ДАЛЕЧ. <i>Поглед през прозрачна повърхност</i>	22
ТЕМА 26. ДЕКОРАТИВНИ ОБРАЗИ. <i>Плетеница от форми и цветове</i>	23
ТЕМА 27. СЮЖЕТИ В ИЗКУСТВОТО. <i>Великденска трапеза</i>	23
ТЕМА 28. МУЗЕИ И ГАЛЕРИИ. <i>Изкуството на народите</i>	24
ТЕМА 29. ИЛЮСТРАЦИЯ И ТЕКСТ. <i>Обложка на...</i>	25
ТЕМА 30. ЗАПАЗЕН ЗНАК. <i>Личен печат</i>	25
ТЕМА 31. МИТОЛОГИЧНИ ОБРАЗИ. <i>Горски жилища</i>	25
ТЕМА 32. НАРОДНИ ПРАЗНИЦИ. <i>Еньовден</i>	26
ТЕМА 33. ПОРТРЕТ. <i>Снимки в рамки</i>	27
ТЕМА 34. ИЗХОДЯЩА ДИАГНОСТИКА ДО НОВИ СРЕЩИ, ПРИЯТЕЛИ! <i>Скъп спомен</i>	27

Валентина Радева

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

за четвърти клас

Електронен вариант
на учебника на адрес
www.e-uchebnici.com

9 786197 152316 4

БИТ И ТЕХНИКА
www.bititechnika.com